Makro Focus

Analizy Makroekonomiczne

15 marca 2024

Bank Polski | Centrum Analiz

Wpływ uchodźców z Ukrainy na polską gospodarkę

W SKRÓCIE:

- Silne przepływy migracyjne to jeden z szoków, które w ostatnich latach istotnie wpłynęły na krajową gospodarkę. Postanowiliśmy zebrać w jednym miejscu wyniki wcześniejszych analiz dotyczących skali i struktury napływu Ukraińców do Polski oraz ich wpływu na gospodarkę. Wzbogaciliśmy je o próbę oszacowania skutków napływu uchodźców na konsumpcję i PKB w latach 2022-2023.
- W szczytowym okresie, we wrześniu 2022, liczba uchodźców zarejestrowanych w bazie PESEL sięgała 1,4 mln, po czym dość gwałtownie spadła w okolice 1 mln. W strukturze wiekowej uchodźców uwagę zwraca dość wysoki udział dzieci (ok. 40%).
- Obserwowany w 2022 napływ ludności ukraińskiej to druga tak poważna fala migracyjna, która napłynęła do Polski w ostatnich latach. Pierwsza rozpoczęła się w 2014, wraz z wojną w Donbasie, a w jej ramach do Polski napłynęło ok. 1,2 mln migrantów zarobkowych z Ukrainy.
- Wobec korzystnych z punktu widzenia rynku pracy charakterystyk nie dziwi bardzo wysoki poziom aktywności zawodowej przebywających w Polsce Ukraińców. Wśród imigrantów sprzed wojny 94% stanowią osoby pracujące, a w przypadku uchodźców wojennych jest to 64%.
- Szacujemy, że napływ uchodźców zwiększył liczbę pracujących w Polsce o 340 tys. Dodatkowo ok. 125 tys. uchodźców poszukiwało pracy, a więc było aktywnych zawodowo. Ich wpływ na podaż pracy jest mniejszy niż całej pierwszej fali migracji zarobkowych (ok. 1,1 mln).
- Z analiz NBP wynika, że wkład ukraińskich pracowników do wzrostu PKB wyniósł ok. 0,5pp rocznie i stanowił ok. 13% wzrostu PKB Polski w latach 2013–2018.
- Na podstawie danych NBU i PKO Banku Polskiego oszacowaliśmy, że wkład ukraińskich uchodźców do dynamiki konsumpcji ogółem w Polsce wahał się od +1,7pp w 2q22 do -0,6pp w 4q23. Bez wydatków uchodźców recesja konsumencka w Polsce byłaby dłuższa, ale proces wychodzenia z niej byłby bardziej dynamiczny.
- Wpływ wydatków uchodźców na stronę popytową PKB był najsilniejszy w 2q22, kiedy podbiły one wzrost gospodarczy o 1pp. Od 2q23 odpływ uchodźców obniżał polski wzrost gospodarczy o 0,2-0,3pp.

Biuro Analiz Makroekonomicznych

analizy.makro@pkobp.pl
tel. 22 521 81 34

@PKO_Research

https://centrumanaliz.pkobp.pl/

Uchodźcy z Ukrainy w bazie PESEL

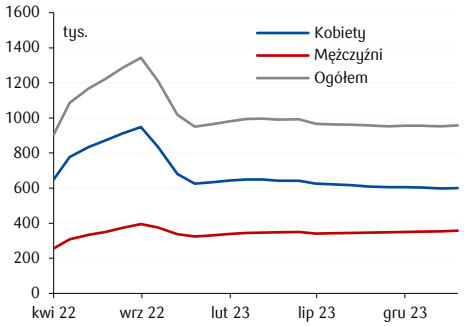

Źródło: dane.gov.pl, PKO Bank Polski

Liczba Ukraińców objętych ochroną tymczasową

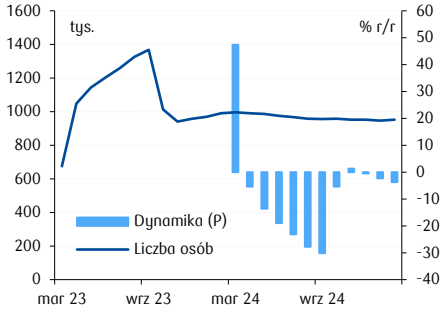

Źródło: Eurostat, PKO Bank Polski

Uchodźcy z Ukrainy w bazie PESEL (tys.)

	mężczyźni	kobiety	razem
dzieci	199,6	187,9	387,5
osoby w wieku produkcyjnym	148,2	380,0	528,1
osoby w wieku poprodukcyjnym	9,2	31,6	40,9

Źródło: dane.gov.pl, PKO Bank Polski

Wstęp

Dwa lata po inwazji Rosji na Ukrainę pokusiliśmy się o podsumowanie wpływu przebywających w naszym kraju uchodźców na polską gospodarkę. Obserwowany w 2022 napływ ludności ukraińskiej to druga tak poważna fala migracyjna, która napłynęła do Polski w ostatnich latach. Pierwsza rozpoczęła się w 2014, wraz z wojną w Donbasie, a w jej ramach do Polski napłynęło z Ukrainy ok. 1,2 mln migrantów zarobkowych. W opracowaniu: The contribution of immigration from Ukraine to economic growth in Poland, autorzy szacują, że napływ ukraińskich pracowników zwiększał efektywną podaż pracy w Polsce w latach 2013-2018 o 0,8% rocznie. Uwzględniając tę dodatkową podaż w rachunku wzrostu gospodarczego ustalono, że wkład ukraińskich pracowników do wzrostu PKB wyniósł ok. 0,5pp rocznie i stanowił ok. 13% wzrostu PKB Polski w latach 2013–2018.

Obecna fala migracji jest z definicji inna, ponieważ obejmuje uchodźców, a nie migrantów zarobkowych, chociaż niezwykle wysoki (ponad 60%) wskaźnik aktywności zawodowej upodabnia napływ uchodźców do migracji zarobkowej. Inna jest jednak struktura demograficzna nowo przybyłych Ukraińców, ze znacznie większym udziałem dzieci. To sugeruje mniejsze oddziaływanie na rynek pracy, a jednocześnie większe na konsumpcję (większe potrzeby wydatkowe w Polsce, mniejsza skala transferu środków za granicę). W związku z tym postanowiliśmy policzyć wpływ nowej fali migracji na gospodarkę właśnie od strony popytowej. Skalę najpierw pozytywnego, a następnie negatywnego wpływu uchodźców na konsumpcję w Polsce szacujemy na podstawie danych o płatnościach udostępnianych przez bank centralny Ukrainy oraz wewnętrznych danych PKO Banku Polskiego, który jest bankiem pierwszego wyboru dla uchodźców z Ukrainy.

Podstawowe fakty na temat uchodźców z Ukrainy

W marcu 2024 w bazie PESEL zarejestrowanych było 957 tys. uchodźców z Ukrainy. W szczytowym okresie, we wrześniu 2022, ich liczba sięgała 1,4 mln, po czym dość gwałtownie spadła w okolice 1 mln. Wśród uchodźców obecnie przebywających w Polsce 40,5% procent (czyli 387 tys.) stanowią dzieci do lat 18. Osoby w wieku produkcyjnym stanową ok. 55%, a seniorzy powyżej 65. roku życia zaledwie 4,3%. Mężczyźni mają ograniczone możliwości opuszczania Ukrainy, w związku z tym wśród uchodźców utrzymuje się przewaga kobiet (63% czyli 600 tys.). Co ciekawe, gwałtowny spadek liczby uchodźców pod koniec 2022 dotyczył głównie kobiet, podczas gdy liczba mężczyzn przebywających w Polsce w ostatnim czasie rośnie (w marcu o 3,8% r/r, wobec spadku liczby kobiet o 7,6% r/r).

Analizy NBP wskazują, że struktura demograficzna uchodźców różni się od struktury migrantów przedwojennych – w tej drugiej grupie przewaga kobiet jest znacznie mniejsza, stanowią one ok. 55%, wobec ponad 78% wśród dorosłych uchodźców. Cytowane badanie: Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce w 2023 roku, wskazuje, że przebywający w Polsce Ukraińcy to zasadniczo osoby młode i dobrze wykształcone. Zarówno wśród migrantów, jak i uchodźców ok. połowę stanowią osoby w tzw. *prime age* (27-44 lata). Przebywający w Polsce Ukraińcy są osobami dobrze wykształconymi – wykształceniem wyższym może pochwalić się 42% migrantów przedwojennych oraz 48% uchodźców. Wykształcenie średnie posiadało natomiast 43% uchodźców i 38% migrantów przedwojennych.

Wobec korzystnych z punktu widzenia rynku pracy charakterystyk nie dziwi bardzo wysoki poziom aktywności zawodowej przebywających w Polsce Ukraińców. Wśród imigrantów sprzed wojny 94% stanowią osoby pracujące, a w przypadku uchodźców wojennych jest to ok. 64%. Wcześniejsi imigranci znacznie częściej pracują na stałe (77%) niż uchodźcy (36%). Jednocześnie ponad 20% uchodźców poszukuje pracy na część lub cały etat. Wydaje się, że przeszkodą dla dalszej aktywizacji uchodźców może być sytuacja rodzinna - 26% kobiet-uchodźczyń przebywa w Polsce z dziećmi i bez partnera, a kolejne 12% z partnerem i dziećmi.

Uchodźcy zasadniczo pracują poniżej swoich kwalifikacji – aż 53% pracujących wykonuje prace proste, a tylko 9% prace wymagające wyższych kwalifikacji. Ich sytuacja ekonomiczna jest z reguły trudniejsza niż migrantów zarobkowych – prawie połowa z nich otrzymuje miesięczne kwoty na poziomie wynagrodzenia minimalnego. Można więc przypuszczać, że ich wpływ na wydatki ogółem będzie mniejszy niż wynikałoby z udziału w populacji (ok 2,5%).

Szacujemy, że napływ uchodźców zwiększył liczbę pracujących w Polsce o 340 tys. Dodatkowo ok. 125 tys. uchodźców poszukiwało pracy, a więc było aktywne zawodowo. Ich wpływ na podaż pracy jest tym samym mniejszy niż całej fali migracji zarobkowych (ok. 1,1 mln), jednak ma bardziej skokowy charakter, podczas gdy fala migracyjna była rozłożona na ok. 5 lat.

Obcokrajowcy ubezpieczeni w ZUS

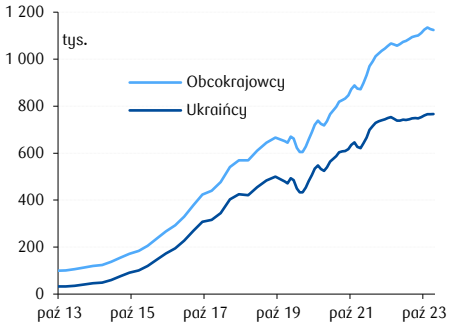

Źródło: ZUS, PKO Bank Polski.

Planowany dalszy pobyt w Polsce

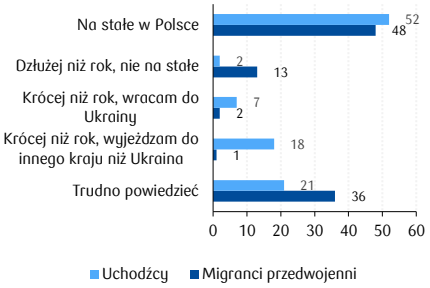

Źródło: NBP, PKO Bank Polski.

Deklarowana gotowość powrotu do Ukrainy w ciągu 3 miesięcy w przypadku szybkiego zakończenia wojny

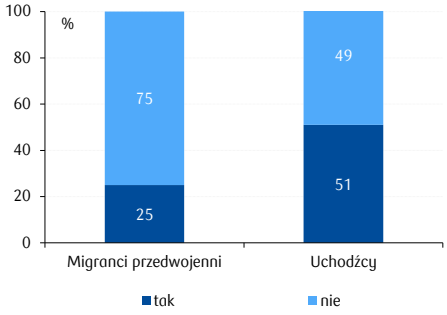

Źródło: NBP, PKO Bank Polski.

Liczba Ukraińców objętych ubezpieczeniem społecznym w ZUS od początku 2023 przestała rosnąć i ustabilizowała się w okolicy 750 tys. Statystyki te nie obejmują pracujących „na czarno", w rolnictwie lub na umowę o dzieło, jednak dobrze pokazują trendy obecności Ukraińców na krajowym rynku pracy. Zapotrzebowanie na pracowników wypełniają migranci w innych kierunków, zwłaszcza z Białorusi, a napływ migrantów ma bardziej różnorodny charakter.

W naszej ocenie, przy obecnej sytuacji geopolitycznej, potencjał migracyjny Ukrainy się wyczerpał i nie można liczyć na dalszy napływ pracowników z tego kierunku. Chociaż plany migracyjne często się zmieniają warto odnotować, że 51% uchodźców deklaruje, iż w przypadku zakończenia wojny w najbliższym czasie, wróciłoby w ciągu 3 miesięcy na Ukrainę. W przypadku migrantów przedwojennych takie deklaracje złożyło 25% respondentów. Zasadniczo jednak Ukraińcy traktują Polskę jako kraj potencjalnego stałego pobytu – 61% migrantów przedwojennych i 39% uchodźców deklaruje, że pozostanie w Polsce na stałe lub dłużej niż rok.

Wpływ wydatków uchodźców na konsumpcję

Bank centralny Ukrainy (NBU) publikował dane o zagranicznych transakcjach dokonywanych za pomocą kart wydanych przez ukraińskie banki. Wkrótce po wybuchu wojny Ukraińcy wypłacali z polskich bankomatów średnio 250 mln USD miesięcznie, a transakcje w sieciach handlowych sięgały nawet 180 mln USD miesięcznie. Z czasem wartość gotówki wypłacanej z bankomatów znacząco się obniżyła, do ok. 20 mln USD miesięcznie w lipcu, a wartość płatności w sklepach ustabilizowała się na poziomie 100 mln USD miesięcznie. Wypłaty gotówki miały więc bardziej charakter kryzysowy i były związane z jednorazowym pobieraniem oszczędności, podczas gdy wydatki opłacane ukraińskimi kartami są bardziej stabilne w czasie, najpewniej są dokonywane przez Ukraińców, którzy zachowali oszczędności lub źródło dochodu w Ukrainie (np. pracujący zdalnie z Polski dla ukraińskich pracodawców).

Dane NBU uzupełniliśmy informacjami o analogicznych transakcjach (wypłaty z bankomatów oraz płatności w sklepach i internecie) dokonywanymi przez ukraińskich klientów PKO Banku Polskiego, którzy założyli konta po wybuchu wojny w Ukrainie. Oczywiście uwzględniliśmy rosnącą popularność PKO BP wśród tej grupy klientów, która objawia się m.in. stałym wzrostem ich udziału w transakcjach dokonywanych przez wszystkich klientów PKO BP – w grudniu było to ok. 2 %.

Na podstawie wartości transakcji oszacowaliśmy, że wkład ukraińskich uchodźców do dynamiki konsumpcji ogółem w Polsce wahał się od +1,7pp w 2q22 do -0,6pp w 4q23. Bez wydatków uchodźców recesja konsumencka w Polsce byłaby dłuższa. Zaczęłaby się już pod koniec 2022 i trwała 3 kwartały, od 4q22 do 2q23. Z drugiej strony, bez wpływu uchodźców, silniejsze byłoby odbicie wydatków konsumenckich w 3q23 i 4q23. Wpływ wydatków uchodźców na PKB był najsilniejszy w 2q22, kiedy podbiły one wzrost gospodarczy o 1pp. W kolejnych kwartałach wpływ na PKB się obniżał, aż do 0,5pp w 1q23. Od 2q23 wkład tego czynnika jest jest ujemny (efekt bazy), a dodatkowo odpływ uchodźców obniża polski wzrost gospodarczy o 0,2-0,3pp.

Zakładając stabilizację przepływów migracyjnych, powojenna fala uchodźcza w kolejnych kwartałach nie będzie już istotnie wpływała na trendy w krajowej gospodarce, do czasu wystąpienia istotnych zmian – nowych napływów na skutek eskalacji konfliktu lub odpływu, w przypadku zakończenia wojny. Ten drugi scenariusz może stanowić dla gospodarki istotny szok, wpływający negatywnie na podaż na rynku pracy, ale niekoniecznie negatywny dla zagregowanego popytu (ze względu odbudowę Ukrainy).

Dokonywane w Polsce transakcje kartami z Ukrainy

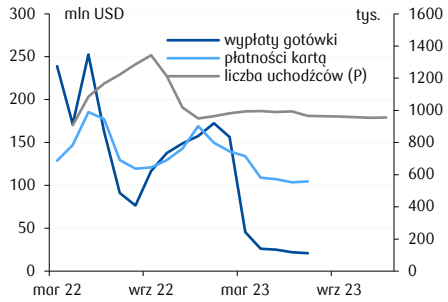

Źródło: NBU, dane.gov.pl, PKO Bank Polski.

Udział uchodźców z Ukrainy w wartości transakcji kartowych w PKO BP

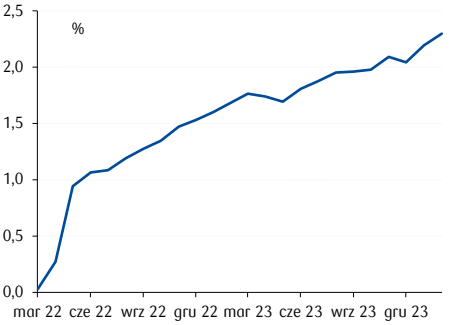

Źródło: PKO Bank Polski.

Szacowany wpływ uchodźców na dynamikę realnej konsumpcji w Polsce

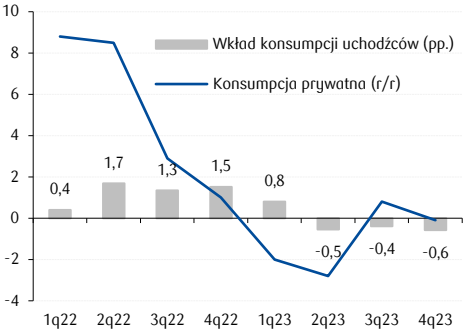

Źródło: GUS, NBU, PKO Bank Polski

Wpływ wydatków uchodźców na dynamikę PKB

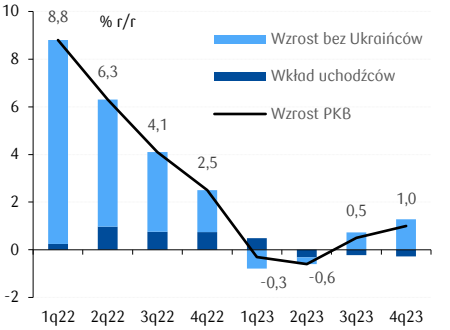

Źródło: PKO Bank Polski

Departament Analiz Ekonomicznych

PKO Bank Polski S.A.
ul. Puławska 15, 02-515 Warszawa
t: 22 521 80 84
email: DAE@pkobp.pl

Główny Ekonomista, Dyrektor Departamentu

Piotr Bujak	piotr.bujak@pkobp.pl	22 521 80 84

Biuro Analiz Makroekonomicznych	analizy.makro@pkobp.pl	
Marta Petka-Zagajewska (Dyrektor Biura)	marta.petka-zagajewska@pkobp.pl	691 335 426
Urszula Kryńska (Kierownik Zespołu)	urszula.krynska@pkobp.pl	722 060 794
Szymon Fabiański	szymon.fabianski@pkobp.pl	722 051 585
Kamil Pastor	kamil.pastor@pkobp.pl	723 670 836
Agnieszka Pierzak	agnieszka.pierzak@pkobp.pl	666 823 657
Michał Reczek	michal.reczek@pkobp.pl	783 552 546
Anna Wojtyniak	anna.wojtyniak@pkobp.pl	698 635 126

Jesteś zainteresowany otrzymywaniem raportów analitycznych PKO Banku Polskiego? Napisz do nas: DAE@pkobp.pl

Nasze analizy znajdziesz również na **X/Twitterze** oraz na stronie internetowej **Centrum Analiz PKO Banku Polskiego**:

@PKO_Research

Bank Polski | Centrum Analiz

Materiał zatwierdził(a): Piotr Bujak

Informacje i zastrzeżenia:

Niniejszy materiał („Materiał") ma charakter wyłącznie informacyjny oraz nie stanowi oferty w rozumieniu ustawy - Kodeks cywilny, ani rekomendacji do zawarcia transakcji kupna, sprzedaży lub innego rodzaju przeniesienia któregokolwiek instrumentu finansowego. Bank dołożył wszelkich racjonalnych i niezbędnych starań, aby informacje zamieszczone w Materiale były rzetelne oraz oparte na wiarygodnych źródłach.
Informacje zawarte w Materiale nie mogą być traktowane jako propozycja nabycia którychkolwiek instrumentów finansowych, usługa doradztwa inwestycyjnego lub podatkowego ani jako forma świadczenia pomocy prawnej. Prognozy oraz dane zawarte w Materiale nie stanowią zapewnienia uzyskania określonych wyników jakichkolwiek transakcji finansowych ani przyszłych cen którychkolwiek instrumentów finansowych.
Materiał nie stanowi badania inwestycyjnego ani publikacji handlowej w rozumieniu Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2017/565 z dnia 25 kwietnia 2016 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do wymogów organizacyjnych i warunków prowadzenia działalności przez firmy inwestycyjne oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tej dyrektywy.
Bank i jego spółki (podmioty) zależne oraz pracownicy tych podmiotów mogą być zainteresowani zawarciem lub być stroną transakcji finansowych, w tym zawartych na instrumentach finansowych, których wynik jest uzależniony od czynników (danych i informacji) wymienionych w Materiałach.
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Puławska 15, 02-515 Warszawa, wpisana do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego numer KRS 0000026438, NIP: 525-000-77-38, REGON: 016298263; kapitał zakładowy (kapitał wpłacony) 1 250 000 000 zł.